

Posudek oponenta diplomové práce

Název: Fašismus antifašistů – Pier Paolo Pasolini a otázka fašismu / The Fascism of Anti-fascists – Pier Paolo Pasolini and the question of Fascism

Autor: Michael Sochor

Oponent: Martin Štefek

Diplomová práce Michaela Sochora analyzuje esejistiku P. P. Pasoliniho v souvislosti s jeho pojetím fašismu. Strukturována je do šesti částí (včetně úvodu, závěru a seznamu zdrojů). Obsahuje 121 tiskových stran.

V úvodu práce diplomant nastoluje otázku vztahu vědeckého zkoumání (zde fašismu) s přístupem esejisty a básníka (s. 9). K tomu lze podotknout, že recepce básnické, esejistické a beletristické produkce o politických fenoménech byla ve společenskovedních debatách vždy přítomna. Někdy se jednalo o intelektuální bezradnost („kafkologie“ nejrůznějšího ražení), jindy o těžko odmyslitelnou – byť ne pro každého samozřejmou – součást vědy (těžko si představit debatu o fašismu bez Carla Leviho). Kolega Sochor se zaměřuje na Pasoliniho esejistiku, kde se dle jeho slov „objevují jeho politické názory v nejčistší formě“ (s. 7). Pojetí fašismu u Pasoliniho pak hledá pomocí akademických teorií. Jak tvrdí, „[t]eorie jsou vybrány především kvůli následujícím motivům, které se v nich objevují a které se práce snaží vyhledat a popsat v myšlení Pasoliniho“ (s. 8.). Jistě se jedná o nikoliv ojedinělý a nikoliv neobvyklý způsob práce při rekonstrukci politického myšlení autora, jehož pojetí (zde fašismu) je implicitní či nekoherentní. Tento přístup (hledání fragmentů definic u autorů, jejichž cílem nebylo definovat) je však riskantní.

Diplomant pracuje s více než obstojnou znalostí literatury o fašismu. Dobře se orientuje ve vývoji debat v Itálii (viz Salvemini vs. De Felice viz druhá kapitola) i „standardních“ západních textů. Postrádám snad jen Stanleyho Payna, jehož přehled různých pojetí a výkladových modelů fašismu by autorovi jistě ještě více pomohl. Práce je psána s obdivuhodnou znalostí politických a společenských reálií Itálie 20. století. Autor předtím, než provede vlastní analýzu Pasoliniho esejů, pronikne do takových detailů, jako je lingvistická politika fašismu (s. 28), ke které se později vrací v diskusi o Gramsciho pojetí jazyka (s. 45) a Pasoliniho úvahami (s. 64).

Kontextualizace – jakkoliv podnětná – je vzhledem k záměru i rozsahu práce poměrně dlouhá. K vlastnímu tématu se diplomant dostává až na s. 79; jádro práce tvoří pouze zhruba 23 stran. Autor se rozhodl, že spisovatelovy texty budou hovořit „samy za sebe“. Práce by rozhodně snesla biograficky zaměřenou kapitolu (byť respektuji fakt, že zejm. na poli literární teorie jsou o tuto věc vedeny spory), jak ukazuje první odstavec podkapitoly 4.1.2.

Pasoliniho rozdělování „starého“ a „nového“ fašismu je dokladem konceptuálního strečinku, který však Pasolinimu můžeme odpustit. V návaznosti na cíl diplomové práce však vyvstává otázka: Jaká (pokud vůbec nějaká) je v Pasoliniho pojetí politická/ideologická/estetická/teoretická koherence? Tvrdí-li kupříkladu diplomant, že si Pasolini „vypomáhá gramsciovskými teoriemi o falešném vědomí“, co je myšleno oním „vypomáháním“? O jaký typ inspirace/adaptace se jedná?

Shrnuto: Michael Sochor napsal podnětnou diplomovou práci. Prokázal znalost odborné literatury o fašismu a pokusil se originálním způsobem nasvítit dílo jednoho z nejvýraznějších poválečných italských spisovatelů. Práci rád **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnocení mezi stupni „**výborně a velmi dobře**“ (1–2).

V Praze dne 26. 1. 2023

Mgr. Martin Štefek, Ph.D.